

811.163.41'373.611

811.163.41'367.62

<https://doi.org/10.18485/kij.2022.69.1.8>**МАРИО В. БАДЈУК***

Прва крагујевачка гимназија

Крагујевац

Оригинални научни рад

Примљен: 15.11.2021.

Прихваћен: 30.05.2022.

ЛЕКСЕМЕ НА -АЦ СА ЗНАЧЕЊЕМ СЛЕДБЕНИКА ИДЕЈЕ ИЗ КОРПУСА НОВИХ РЕЧИ

У раду ће бити извршена анализа лексема изведених суфиксом *-ац* које означавају следбеника идеја особе чије је име у основи, или групе (организације, покрета, странке) чији је назив у основи¹. Лексеме су ексцерпирани из Електронског корпуса, који је забележио Ђорђе Оташевић у периоду од 1985. до 1997, за потребе израде докторске дисертације на тему: Нове речи и значења у савременом стандардном српском језику: лингвистички аспект². Из корпуса смо издвојили 60 таквих речи, а на овом месту посматраћемо их искључиво са лексичког становишта.

Кључне речи: присталица, подражавалац, припадник, суфикс *-ац*, следбеник.

0. Увод

У корпусу који је приложио Ђорђе Оташевић уз своју докторску дисертацију, а касније и објавио у електронском виду, забележен је и низ лексема, имена изведених суфиксом *-ац*, које примарно значе следбеник особе или покрета. О лексемама које је као неологизме забележио Ђорђе Оташевић већ је писала Стана Ристић (2008), и то узевши у обзир сложенице са творбеним елементима у значењу квантификације. Свакако је дисертација, а посебно речник Ђорђа Оташевића постао основ за израду других радова који узимају у обзир лексичку групу неологизама³.

* mario.badjuk@gmail.com

¹ Овај тематски круг лексема до сада није посебно третиран ни у лексиколошкој, ни у творбеној литератури.

² Дисертација је касније објављена и део је нашег списка литературе.

³ Мноштво радова Ђорђа Оташевића, па и Стане Ристић садржи као корпус речничку грађу овог речника.

Циљ рада је да дефинишемо тематску групу и анализирамо лексичке карактеристике тематских подгрупа у оквиру ње. Указаћемо, кратко, у којим се правцима могу ове лексеме третирали са дериватолошког и лингвокултуролошког аспекта, пошто се дата питања неминовно провлаче у анализи.

Постоји огромна разлика када се ове лексеме посматрају у контексту у односу на то када се посматрају у слободној употреби, јер колокације играју значајну улогу. Ђорђе Оташевић у свом речнику није наводио примере уз поједине речи, нити дефинисао значења, а то се нарочито односи на ову групу лексема. С обзиром на то да не можемо приступити корпусу који је Оташевић користио, циљ нашег рада је да на примерима реченица које смо ми издвојили, а у којима се појављују дате лексеме из његовог корпуса изводимо закључке о лексичком значењу. При том, ексцерпирани смо грађу из Витасовог корпуса⁴, а највећи број примера је из Интернет корпуса, који чине новински и стручни чланци, форуми, блогови и тако даље. С обзиром на то да су у основи речи које имају само функцију номинације, као помоћни критеријум при одређивању значења послужили су нам изводи из различитих Интернет енциклопедија.

1. Приказ тематске групе

Ексцерпирањем грађе из нашег корпуса уочићемо да све лексеме које смо издвојили из Електронског корпуса Ђорђа Оташевића примарно значе – особа чија су деловања заснована на идеји која потиче од друге особе или групе људи (као организације) чије име или назив стоји у основи неологизма. Ако пођемо од компоненцијалне анализе, можемо извести закључак да је заједничка компонента лексема које су предмет наше научне анализе заправо компонента следбеник. У РСЈ под одредницом *следбеник* читамо: „онај који следи неко учење, неку идеју и сл., који наставља нечији рад, приврженик, настављач” (РСЈ 2007: 1238). Под лексемом *следити* читамо: „в. поступати по угледу на некога, нешто, ~ нечији пример, ~ неку идеју” (РСЈ 2007: 1238). Слично значење имају и лексеме *присталица* и *подражавалац*, односно *подражавати*: присталица: „онај који пристаје уз кога или што, поборник какве идеје, идеологије, следбеник, приврженик, једномишљеник, истомишљеник” (РСЈ 2007: 1049); подражавати: „угледати се на некога, поводити се за неким, у понашању или слично – Песници подражавају једни друге” (РСЈ 2007: 1043)).

Лексеме из нашег корпуса заправо означавају следбеника који, са једне стране, подражава идеју друге особе или је, са друге стране, присталица идеја друге особе или групе људи. Пошто се ова два ступња следбеништва преплићу и нису довољно јасне границе између њих да бисмо имали јасну слику о њима као о дијагностичким компонентама, одлучили смо се да по тој линији не делимо тематску групу у подгрупе.

⁴ Корпус српског језика на Математичком факултету.

Као следбеник, особа означена именицама које смо овде издвојили може деловати на два начина:

- ако подражава (пре свега у уметности) идеју или рад човека или групе, или је следбеник, тј. присталица идеје (пре свега у области економије, политике, филозофије), а да не учествује као део групе људи која је уобличила;
- ако је подражавалац или присталица идеје, као члан друштва, организације која је ту идеју уобличила.

Тематску групу, дакле, поделили смо у подгрупе на основу присуства или одсуства компоненте члан, у дефинисању значења ових лексема, јер се показало да по тој линији постоје најјасније и најпостојаније границе у анализи.

Лексеме које су предмет наше научне анализе најчешће настају у процесу универбације синтагме, јер „са већином лексема упоредо постоји, или може постојати синонимна синтагма” (Оташевић 1997: 53). Лексеме најчешће настају додавањем суфикса *-ац*, који замењује компоненту следбеник из синтагме којом се лексеме могу парафразирати, „на реч која је диференцијални члан синтагме” (Оташевић 1997: 36). То најбоље можемо илустровати појединим примерима које смо ексцерпирани из новинских чланака, где у наслову стоји лексема на *-ац*, а у тексту се даље ова лексема замењује неунивербизованом синтагмом – Шешелевци честитају побједу Путину – Присталице Српске радикалне странке Др Војислав Шешељ.

У основи су обично имена познатих личности, од којих се само један од чланова синтагме узима као мотивна реч. Најчешће је то презиме (*шекспиријанац*, *милошевићевац*), мада није редак случај да се узима надимак (*титовац*). Затим, мноштво је именица изведених од назива одређеног културно-уметничког перформанса (*индексовац* – Индексово позориште). Поред тога, велики број овде наведених лексема настао је универбацијом абривијатура, које су у основи устаљени синтагматски спојеви који номинују одређену организацију (СПС-Социјалистичка партија Србије – *еспесовац*, онај који је припадник или заступник идеје исказане полазном синтагмом).

Даље, посматрали смо лексеме у оквиру подгрупа типолошки их сврстајући према областима деловања којима припадају.

Рецимо, лексеме *милошевићевац* и *марксовац* припадају истој тематској подгрупи – особа која је следбеник идеја особе или групе (а да није део групе) као подражавалац или присталица. Међутим, лексема *милошевићевац* означава особу која делује у области политике, односно своје политичке идеје формира у опсегу политичких идеја бившег југословенског председника или председника странке Слободана Милошевића; а *марксовац*, човек који филозофске идеје формира и разрађује следећи филозофске идеје Карла Маркса, и тако даље.

У оквиру тематских подгрупа које ћемо образложити касније, у даљој перспективи можемо посматрати да ли постоје секундарна значења, али она нису предмет овога рада.

Неколико лексема је са дериватолошког аспекта могуће другачије третира-ти јер су, највероватније, настале слагањем или комбинованом творбом (*около-титићевац, младомилошевићевац; новоталасовац*).

Иако ће предмет овог рада бити анализа лексема са лексичког становишта, није на одмет да напоменемо да су лексеме занимљиве за проучавање како са лингвокултуролошког становишта, тако и са дериватолошког.

С обзиром на то да се „лингвокултуролошко поље изводи из семантичког поља и могло би се схватити као хијерархијски организован систем јединица обједињених заједничком семантичком припадношћу и одражавањем извесног круга појава и елемената културе као дубинског оквира поља” (Петровачки/Недељков 2007: 643–654) у неким од наредних радова можемо се интересовати како концептуална перспектива утиче на формирање и гранање значења лексема које су узете за корпус, односно контекст културне сцене у којој су дате лексеме настале, као и гранање значења у синхроној перспективи. Дакле, да ли су ове лексеме и културеме, односно у ком обиму откривају одређени културолошки код. Ова лексика је културно маркирана на више нивоа, јер је заснована увек на контурама обрасца културе одређене социјалне групације: културолошки модел, карактеристичан за друштвено-политички контекст на нашим просторима током деведесетих година двадесетог века; уметничко-сценски образац, карактеристичан за културе које су биле заступљене у времену у коме је аутор сакупио ове неологизме итд.

Основни циљ нашег рада јесте да лексеме сврстамо у тематске подгрупе, а затим их образложимо служећи се корпусом и енциклопедијским дефиницијама.

2. Преглед литературе

До сада, лексеме које ћемо овде обрадити нису посебно истражене у лексиколошким радовима. У литератури о творби речи обрађене су лексеме са суфиксом *-ац*, међу којима се помињу неке од лексема, према творбеној дефиницији, по творбеном моделу идентичне онима које ћемо обрадити.

Клајн (2009), између осталог, дефинише суфикс *-ац* (са својим варијантама *-овац*, *-ијанац*) и „као суфикс са људском референцијом, који означава следбенике или присталице личности означене мотивном именицом: *пашићевац*, *ранковићевац*, *ђиласовац*, *мачековац*, *франковац*, *толстојевац*, а може такође означавати припаднике политичких странака, навијаче спортских клубова, ретко припаднике свештеничких редова: *фронтавац*, *скојевац*, *инфорбировац*; партизановац, *хајдуковац*, *исусовац*, *мојсијевац* итд.” (Клајн 2009: 57). И даље, „варијанта суфикса *-ијанац* има значење следбеника или подражаваоца у области уметности: *вагнеријанац*, *бодлеријанац*, *волтеријанац*, *шекспиријанац*, *хегелијанац*.” (Клајн 2009: 59)

Код Стевановића овакво значење суфикса -ац скоро да се уопште не помиње, сем у напомени да се „у новије време уобичајила именица на –ацод присвојног придева – носилац Нобелове награде, нобеловац” (Стевановић 1964: 550).

Бабић у *Творби ријечи у хрватском језику* такође бележи лексеме за које каже „да је у основи придев изведен од властитог имена и означаје: слѣдбеника, присташу, поштоватеља: аристотеловац, бајроновац, берксановац, берштајновац, франковац итд.; припадника подузећа, установе, организације: гестаповац, коминформовац...” (Бабић 1986: 61).

Мирослав Николић у раду *О речима изведеним од имена односно презимена познате личности* наводи да су „то лексеме које значе лице које заступа, поддржава, наставља, пропагира, проучава и слично, идеје, учење, дело, схватање, програм, одређене по нечему значајне особе из прошлости” (Николић 1999: 25)

Запажамо да формулације о значењу суфикса -ац у досадашњој литератури нису увек јасне и конзистентне. Наиме, лексеме које одговарају првој подгрупи коју смо издвојили у уводном делу, Клајн дефинише као следбенике особа, што се не може у потпуности прихватити, јер лексеме које су наведене немају, бар не у нашем корпусу, значење следбеника или присталице особа у целини, већ само њихових идеја о уређењу у некој области.

На другој страни, и Клајн и Бабић говоре о лексемама изведеним суфиксом -ац које значе „припадника” (политичких странака, навијаче спортских клубова, ретко припаднике свештеничких редова”, или „припадника подузећа, установе, организације”). Неке од лексема које су блиске овима које су Клајн и Бабић сврстали под категорију „припадник”, образлагаћемо као део друге подгрупе у овом раду. Пре него што прикажемо примере у истраживачком делу рада, даћемо обрзложено таквом приступу.

У *Речнику нових речи* Ивана Клајна постоји недоследност у дефинисању примарног значења лексема са суфиксом -ац из круга који је предмет и наше анализе сврстане у другу подгрупу. Па тако, под одредницом *антинуклеарац* стоји – члан покрета за забрану нуклеарног оружја (Клајн 1992: 23). Са друге стране, лексема *маспоковац* дефинише се као – следбеник маспока; пре тога, под одредницом *маспок* пише – масовни покрет, нагли успон национализма у Хрватској 1971. пресечен одлукама власти (Клајн 1992: 179), а за одредницу маспоковски наводи се пример: ...Перо Дјелетић каснији маспоковски лидер. Да је у питању организовани, а не спонтани покрет указује и лексема *маспоковштина* – идеологија и делатност маспока.

Лексема *хадезеовац* дефинисана је на следећи начин – припадник ХДЗ-а ~ Интересантно је да овај пропис налаже општина на чијем челу је хадезеовац. Овакав пример заиста указује на то да је хадезеовац особа која је пре свега члан странке (организације), у њу укључена ради остваривања делатности или интереса, и има одређено место у хијерархији, међу другим члановима. Дакле, не истиче се њено присталиштво уз идеје које та странка пропагира. Лексема партија у РСЈ дефинисана је као „политичка организација, странка са одређеним друштвеним, економским и другим програмом б. Удружење, савез људи

окупљених заједничким интересом или гледиштем” (РСЈ: 915). Из тога произлази закључак да би требало направити дистинкцију између контекста у којима ове лексеме имају значење прототипичног следбеника или присталице, и оног које се местимично наводи у досадашњој литератури или у лексикографским дефиницијама појединих речника, а то је просто члан, део странке или друге организације која се не заснива на удруживању ради остваривања интереса, радне делатности итд. већ пропагирања одређених идеја. Сем тога, категорија припадности шира је од категорије следбеништва, а „свака (пот)категирија је такође категорија” (Драгићевић 2007: 81).

Не може се искључити могућност да је Клајн једноставно пропустио да забележи пример у коме основно значење лексеме *хадзеовац* одговара оном код лексеме *маспоковац*, рецимо. Таква могућност није искључена поготово ако узмемо у обзир и дефиницију лексеме *хадзеовитина* – идеологија ХДЗ-а (Клајн 1992: 350).

У *Електронском корпусу нових речи* са освртом на наш реченични корпус нашле су се лексеме које се односе на особе – чланове политичких партија и друштвено-ангажованих организација (и слично) – а које смо сврстали у другу подгрупу.

Стога, један од циљева истраживања о лексемама из друге подгрупе биће да укажемо на то да ли у одређеним контекстима ове лексеме имају, као примарно, значење прототипичног следбеника или присталице идеја које су карактеристичне за организацију, покрет итд. Под прототипичним сматраћемо оно које имамо код лексема из прве наведене подгрупе.

3. Тематске подгрупе лексема

Следбеник идеја особе или групе којој не припада као члан

У ову подгрупу лексема сврставамо све оне које су у корпусу изведене суфиксом *-ац*, а означавају особу која је следбеник идеја друге особе (евентуално групе људи) тако што је подражава у уметничком и донекле филозофском смислу или је присталица у области филозофије, политике, економије итд. Већина ових апелативних именица изведена је од антропонима који номинују особе препознатљиве по свом деловању, па начелно није потребно наводити њихове карактеристике како бисмо лексему могли дефинисати. Уколико нам је потребно да укажемо на контекст у којем се те лексеме јављају, како бисмо могли да их адекватно лексиколошки анализирамо, послужићемо се реченичним корпусом. Ове лексеме поделићемо према областима у којима су заступљене.

Следбеник као подражавалац или присталица идеје
у области филозофије

Значење следбеника филозофске идеје особе чије је име у основи имају лексеме: *алтисеровац*⁵, *беконијанац*⁶, *марковац*, *плехановац*, *толстојевац*, *хајдегеријанац* (*хајдегеровац*), *хјумовац*⁷, *штајнеровац*.

Лексеме: *лефевровац*, *хајдегеријанац*, *штајнеровац*, имају значење – особа која је присталица (подражавалац) егзистенцијално-онтолошких филозофских идеја, у свом теоријском или практичном раду, друге особе чије је име у основи.

Хајдегеријанац – То кажем зато што је Прошић један доследни хајдегеријанац, а то значи егзистенцијалиста у овом хајдегеријанском смислу и у свом песничству и поезији. То опет значи да је његова поезија и песничство онтолошко и да се Лука слаже са Хајдегером и Хелдерлином да „песнички станује човек на овој земљи”, односно, да је, како то овде пише Лука, „трансценденција је наша с нама” и једна „онтолошка похвала” (www.danas.rs, 10. 10. 2008); Међутим, затварање могућности било каквог повратка на проблем ’духовних наука’, према Рикеровом мишљењу, не дозвољава савременом херменеутичару да буде напросто хајдегеријанац (Догађање и нарација – радикализација и генерализација херменеутике, Јевтић Невена).

Штајнеровац – Свиђа ти се и она његова генијална идеја да срце заправо не тјера крв, него служи за успоравање крви (тј. крв тјера срце), коју и дан данас штајнеровци религиозно понављају (www.forum.hr); Штајнеров допринос цијелој ствари је безвриједан, отприлике као што је безвриједан његов допринос кардиологији с теоријом да крв тјера срце. Концепт Ахримана је покупио од зороастријанског дуализма и приписао му произвољна својства, концепт Луцифера је преузео од теозофије и раздвојио га на Христа и Луцифера, и нешто небитно је филозофирао око тога. Кад си упућен у теозофију, онда ти је очита позадина Штајнерових откривења, али ови локални штајнеровци очито нису читали ни Блаватску ни Бесантицу па не знају од кога је тај њихов „гуру” све то покупио... (hr.soc.religija.narkive.com).

Лефевровац – Карактеристично је да су лефевровци, као доследни традиционалисти, осим богослужбеног модернизма Другог концила, одбацили и екуменизам... (www.novinar.de 12. 2. 2007); Лефевровци одбили повратак у црквено јединство – Није успио договор о помирењу и повратку у црквено јединство

⁵Alтисер је један од најутицајнијих француских филозофа марксистичке оријентације у другој половини XX века.

⁶Франсис Бејкон (познат и као Френсис Бекон био је енглески филозоф који је остао упамћен као заговорник научног метода у време научне револуције. Бејкона називају оцем емпиризма. [1] Његови радови заснивају и популаризују индуктивну методологију у научном истраживању. Према Бејкону, природна филозофија би требало да се заснива на искуству. Зато је поставио експеримент као највиши принцип научног истраживања. Циљ науке и филозофије јесте да опскрби људски живот новим проналасцима и добрима, да човек овлада природом и повећа своју моћ над њом.

⁷Дејвид Хјум је шкотски филозоф, скептичар, пре свега против метафизике, њој и са тим свакој спекулацији о недоступним стварима биле су његова главна борба.

између Католичке цркве и слѣдбеника шизматичног бискупа Лефевреа. Лефевровци, пак, сматрају да се те документе мора проматрати досљедно црквеној традицији. (www.hkr.hr 4. 2. 2012).

Овакво значење у грађи коју смо ексцерпирали из интернет корпуса искључиво има и лексема *толстојевац*.

Толстојевац – На зло не одговарати насиљем, само усавршавати се кроз праштање и љубав – ови идеали ушли су у темеље Толстојевог каснијег филозофско-религијског учења које је стекло слѣдбенике широм свијета. У потрази за исконском Христовим науком Толстој је научио старогрчки и старосемитске језике, а на преласку из 19. у 20. стољеће Русијом су почеле ницати комуне тзв. толстојеваца, што је дотукло односе књижевног титана с Руском православном црквом. Године 1897. РПЦ је прогласила толстојевце сектом, а Лав Николајевич је пред крај живота изопштен из њене пастве (www.knjizevnost.org); Он ми је тада испричао да је његов отац учио за посластичара у иностранству, где је ступио у покрет толстојеваца и где је почео да изучава његову литературу. По повратку у Пирот, све је више био заокупљен питањима вере и проблемима морала, тако да му је животна жеља била да оде у Јасну Пољану, упозна Толстоја и „умоли га да му разјасни како да разуме његова одступања од схватања званичне православне цркве” (www.blic.co.rs, 26. 3. 2010).

У корпусу поред лексеме *хајдегеријанац*, са суфиксном варијантом *-ијанац* налази се и лексема *хајдегеровац* са суфиксном варијантом *-овац*. Међутим, контекст нам указује на то да су у питању истозначнице, па се може говорити о суфиксној синонимији.

Хајдегеровац – Гронденовом тумачењу, Гадамер је хајдегеровац и по томе што је следи Хајдегерову интуицију по којој разумевање „увек подразумева и саморазумевање (Мојовић Драган, *Увод у филозофску херменеутику*).

Лексема *хјумовац* има значење слѣдбеника или присталице идеје у оквиру филозофије естетике.

Хјумовац – Многи приговарају да је хјумовски модел „догма у филозофској психологији”, догма коју би требало напустити. Хјумовци, с друге стране, обично заузимају дефензивну стратегију, настојећи ту „догму” одбрани од приговора који им се упућују (Хјумовски модел мотивације МАТЕЈ СУШНИК); Судаћи по једној формулацији у којој Суриоа (Сурио) одређује као хјумовца... („*Пут ка онтологији умјетности*”, стр. 7), изгледа да узима Хјума као родоначелника субјективизма у естетици (*Онтолошка естетика у југословенском марксизму*, Бошковић Душан, М. Тхеориа, 1997).

Лексеме *алтисеровац*, *беконијанац*, *марксовац*, *плекановац* имају значење слѣдбеника филозофске идеје у области аксиолошке и политичке филозофије.

Алтисеровац – На Западу је тих марксистичких школа било много, од критичке теорије и алтисероваца надаље. Марксизам је све мање имао везе с комунистичким партијама, тако и у нас (www.novossti.com, 20. 3. 2010); Алтисеровци ће стога преузети прву тезу али ће често покушавати да је разраде без рационалистичког „остатка” који постоји у Алтисеровој филозофији: другим речима,

алтисеровци ће прихватити сагледавање уметности у оквиру материјалистичке теорије идеологије, али ће истовремено покушати, кроз флексибилнију, нерационалистичку, а нешто касније и кроз постструктуралистичку, радикално релативистичку теорију дискурзивности... (www.akacedima.edu).

Беконијанац – Енглези шаљу масонски предлог ради коалиције свих иницираних Европе око беконовског експеримента. Ах, пројекат само делимично успева: идеја коју беконијанци разрађују толико је заносна да производи резултате сасвим супротне њиховим очекивањима. Такозвани шкотски ток ради на новом кружоку као начину обнављања потомства, и ступа у додир са темпларским Немцима (Фукоово клатно, Умберто Еко, стр. 253).

Плехановац – Марксизам се поново, из основа, изучава и реформише од стране свих разних руских социјалиста, и тај талас идеолошког тражења запљускује чак и лево, бољшевичко, ортодоксално крило руског марксизма. И међу њиховим редовима настаје не само разилажење већ и идеолошка борба. Сада не само „мењшевици”, плехановци, већ и сами „бољшевици” тзв. „марксистички” – доцнији Лењинови комесари – укрштају мачеве са Лењином, за кога руска револуција од 1905. г. „Није била пораз и који једини храбро остаје на одбрани правог марксизма – „дијалектичког марксизма” бића” (www.srpsko-naslede.co.rs).

Марковац – Жижек није марксист у оном политички обојеном смислу (па чак ни филозофском или „филозофском” какво је било популарно за вријеме праксисоваца) него је марковац по томе што, између осталог, користи Марков теоријски апарат и термине у својој критици идеологије (www.forum.hr); Данас, свједоци смо да Жижек излази из својеврсне субверзиве и улази у теоријски оптицај. Ипак, Жижек је превише значајан мислитељ да би га се заобишло због околности конзумеристичке културе. Дакако, и њега држим марковцем. Зашто? Па, једноставно зато што је термин „марксистички” контаминиран дебелим наслагама идеолошке злоупотребе. Француски марксистички, руски марксистички... „класици југослаvensког марксизма”, за колико се од њих доиста може рећи да су доиста марковци? Они се доиста држе Маркове идеологије (www.zarez.hr 4. 9. 2008).

У Речнику српског језика под одредницом *марксиста* читамо: „присталица марксизма”; под одредницом *марксизам*: „учење Карла Маркса и Фридриха Енгелса и њихових следбеника о развоју природе и нарочито о друштву, друштвеним променама итд.”

У примерима које ћемо навести, а који имају велику употребну вредност у нашем корпусу, за разлику од претходно наведених, можемо извести закључак да лексема *марковац* има значење присталица марксизма, а не следбеника идеја Карла Маркса. Из тога следи да је и суфикс *-ац* синониман суфиксу *-иста*. При том, у овом случају лексема *марковац* требало би сврстати у другу тематску подгрупу, јер има значење особе која је присталица одређене школе којој припада.

Али чак и у случају да због ове послушности ново Генерално веће (у Њујорку) на све ове земље стави забрану и да их неки нови велики концил марковаца екскомуницира и објави да су из Интернационале истеране, да ли се можда тиме

умањује економска солидарност која нужно, природно и фактички постоји између пролетеријата? (олд.контра-пункт.инфо); Када су радници у САД почели буквално да освајају центре моћи, у првом реду финансијске моћи, и најозбиљнији мислиоци су их препознали као заборављену снагу „левичарске и антетатистичке традиције”. На помало необичан начин многи су проговорили о „најезди марксоваца”. Држава је у кризи – а Грчка је тек један пример – и нема снаге да регулише буџет (www.republika.co.rs).

Следбеник као подражавалац (у области уметности)

Овакве именице означавају особу која се у свом уметничком, или уметничко-теоријском деловању угледа, имитира начин уметничког изражавања друге особе или групе људи која је створила својеврстан уметнички концепт.

У Електронском корпусу са освртом на наш реченични корпус учавамо лексеме које означавају особу, најчешће писца, који у свом уметничком делу подражава поетику познатог писца у целини, или у неком књижевно-уметничком сегменту: *бодлеријанац*, *борхесијанац*, *брехтијанац*, *крлежијанац*, *шекспиријанац*:

Крлежијанац – У подсећању на једног од најзначајнијих хрватских књижевника, преносимо текст Филипа Шварма, који као врсни крлежијанац прича необично узбудљиву причу о злу што нам се десило, и о злу као таквом...(www.malenovine.com 6. 2. 2011).

Бодлеријанац – Стефан М. (1842–98), француски песник, најпре бодлеријанац и парнасовац, затим тражи пут ка „херметичкој поезији” (www.vikipedija.com).

Шекспиријанац – Бранаг је шекспиријанац, и то се доста осети у причи филма и њеној реализацији. На самом почетку мишићави млади Тор (Крис Хемсворт) је представљен као темпераментан и нагао, али и врло храбар и племенит момак који одано служи оцу Одину и мајци Фриги... (www.port.rs, 6. 5. 2011); И онда је Бранаг, непоправљиви шекспиријанац, вјерно приказао у филму оно што је вјеројатно замислила супруга пјесника Персија Шелија (www.pescanik.net, 4. 11. 2011); Зато смо играли шекспиријанца Стефана Стефановића у оквиру Модерне, због глагола, због кретње, због чина, због драме, због трагичке радње.

Борхесијанац – Морам признати да у младим данима нисам био некакав велики крлежијанац; могло би се рећи да сам више био борхесовац; моја вам је генерација била залуђена фантастиком (www.politika.rs).

Брехтијанац – Брехтијанац по ширини и крлежијанац по дубини, Бранко Брезовец нема проблема с публиком, његове се представе не гледају лако, али се нити лако не заборављају (www.perforacije.org); Гавела је много већи брехтијанац него што се то мисли, али у Гавеле има и других невјероватних прикључака. Кад га смирено читате, онда видите да Гавела има шта разговарати с Бобом Вилсоном (www.kulturkampf.com).

Лексема *личикоковац* забележена у Електронском корпусу Ђорђа Оташевића једина у нашем реченичном корпусу појављује се са значењем следбеник као

подражавалац у области филмске уметности. Лексема *дизнијевац* означава особу која подражава начин стварања цртаних филмова по угледу на карактеристичан уметнички опус филмске продукције Дизни.

Хичкоковац – Зоран Тадић био је хичкоковац, али држим да Хичкоку ни по чему није личио. У Тадићевим филмовима човјек је средиште и циљ, све је усмјерено приближавању и откривању људске особе. Тадић има доброту коју преноси на људе у дворани, не поиграва се с публиком, никад се не издиже изнад гледатеља. Ради трилере да би задржао позорност, али они нипошто не спадају у разбригу.

Дизнијевац – Наравно, био сам дизајнер, јер је тада циљ био бити као Дизни. Могу рећи да сам ја један од зачетника и један од ријетких преживјелих пионира југословенске модерне анимације. Анимације је било и прије, али она је била углавном рекламна и није оставила за собом великог трага (www.nezavisne.com); Мени је цртани одличан, прави дизајнер. Савршене поруке, савршене ЉУДСКЕ грешке, романтика, зезање, певање, позитивно је тотално (www.crtaci.info); Као и код *Xerobear and The Kid* Микеа Кункела, који је такође дизајнер, приповедање је на корак од тога да постане цртани филм (www.nezavisne.com).

У Електронском корпусу Ђорђа Оташевића налазимо и лексеме *толстојевац*, *неокафкијанац*, *бергмановац* за које немамо потврде (бар не у значењу подражаваоца у уметности), особе чије је име у основи, али можемо претпоставити да их је он забележио и у таквом значењу. Чињеница да их не налазимо сведочи о њиховој употребној вредности у савременом контексту.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

Бабић 1986: Стјепан Бабић, *Творба ријечи у хрватском књижевном језику*, Дјела ЈАЗУ 62, Загреб: Нацрт за граматику.

Драгићевић 2007: Рајна Драгићевић, *Лексикологија српског језика*, Београд: Завод за уџбенике.

Драгићевић 2008: Рајна Драгићевић, О значењској подспецификованости на примеру лексеме основа, *Јужнословенски филолог*, 64, 123–134.

Клајн 2002: Иван Клајн, *Творба речи у српском језику: Први део, Префиксација и слагање*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства; Институт за српски језик САНУ; Нови Сад: Матица српска.

Клајн 1992: Иван Клајн, *Речник нових речи*, Матица српска, Нови Сад.

Недељков/Петровачки 2007: Љиљана Петровачки, Љиљана Недељков, Лингвокултуролошка и методичка тумачења лексике традиционалне културе у читанкама, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 50/1–2, 643–654.

Николић 1999: Мирослав Николић, О речима изведеним од имена одн. Презимена познатих личности, *Нј XXXIII/1–2*, 24–35.

Оташевић: Ђорђе Оташевић: *Електронски корпус нових речи*.

Оташевић 2004: Ђорђе Оташевић, *Речник нових и незабележених речи*, Београд: Алма.

Оташевић 2008: Ђорђе Оташевић, *Нове речи и значења у савременом стандардном српском језику: лингвистички аспект: докторска дисертација*.

Оташевић 1997: Ђорђе Оташевић, Универбација, *Наш језик*, 32/1–2, 52–63.

Ристић 2008: Стана Ристић, *Сложенице са значењем квантификације на корпусу нових речи*, Зборник радова са научног скупа на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу.

Ристић 2009: Стана Ристић, Преглед најновијих творбених процеса, *Српски језик*, 14/1–2, 77–90.

Стевановић 1964: Михајло Стевановић, *Савремени српскохрватски језик: (граматички системи и књижевнојезичка норма): увод; фонетика; морфологија*, Београд.

Филиповић-Ковачевић 2011: Соња Филиповић-Ковачевић, Англицизми као међујезички појмовни амалгами, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 54/2, 247–263.

Ђорић 2008: Божо Ђорић, *Творба именица у српском језику*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност.

Mario V. Badjuk

LEXEMES ON -AC WITH THE MEANING OF THE FOLLOWERS OF THE IDEA
FROM THE CORPUS OF NEW WORDS

Summary

The paper analyzes lexemes derived by the suffix -ac, which denote the follower of the idea of the person whose name is the basis, or the group (organization, movement, party) whose name is the basis. The lexemes were excerpted from the Electronic Corpus, noted by Djordje Otasevic in the period from 1985–1997, for the purpose of writing a doctoral dissertation on the topic: New words and meanings in the modern standard Serbian language: the linguistic aspect.

60 such words have been singled out from the corpus, and at this point we will observe them exclusively from the lexical point of view.

Key words: supporter, imitator, member, suffix *-ac*, follower.